

Кожум'яцька площа

Дослідження

Травень 2019

вул. Воздвиженська та вул. Кожум'яцька.
Хрестовоздвиженська церква. 1900-і роки.

Місцевість Гончарі-Кожум'яки

Тут розташовані одні з найдавніших вулиць Києва. За часів Київської Русі тут були поселення ремісників: гончарів, кожум'як, дегтярів, що з часом дало назви вулицям Гончарна, Кожум'яцька, Дегтярна. Деякі цехи ремісників існували тут до початку XIX століття.

В 1747 р. збудували дерев'яну Хрестовоздвиженську церкву, а в 1811 р. після великої пожежі почали будувати нову з цегли. Вона й дала назву основній вулиці місцевості – Воздвиженській. Це була скорочена дорога від Андріївської гори до Житнього торгу.

В 1980-і роки більшість будинків мали вкрай занедбаний вигляд й були розібрані. В 2003 р. почалась розбудова нового мікрорайону Гончарі-Кожум'яки.

Глибочиця частково проходить під землею в районі Житнього ринку. 1870-і роки.

Глибочицька вулиця

З 880 року в часи правління князя Олега на річці Глибочиці розбудована річкова гавань – необхідний містобудівний компонент столиці.

Наприкінці 17 ст. у добу Козацької держави за подільськими укріпленнями (дерев'яними стінами з баштами) розпочалось залюднення території навколо Глибочиці.

Вулиця Глибочицька утворилася як частина дороги від Подолу на Житомир. В середині 19 ст. вона складалася з типових 1-2-поверхових дерев'яних та змішаних будинків на 3 чи 5 вікон.

У 1875–1910 рр. зводили 2–3-поверхові цегляні будинки та промислові будівлі (машинобудівний, дріжджовий заводи, тощо). В 1909 р. вулицею розпочалось трамвайне сполучення.

Киянка впадає в Глибочицю в колекторі. Сучасне фото.

Річки Глибочиця та Киянка

Глибочиця протікала вздовж сучасної вул. Глибочицької, якій і дала назву. Первісно мала багато прилеглих струмків (Юрковиця, Турець та ін.) та ярів, згодом засипаних під час заселення.

Наприкінці 18 ст. частину Глибочиці було спрямлено та обваловано задля захисту забудови від повені (звідси назви Верхній і Нижній Вал). В решті річку назвали Канавою, оскільки сюди викидалися відходи гончарного, дегтярного і кожум'яцького виробництва.

Канаву взято в колектор у 1870-х роках, а верхню течію Глибочиці – в 20 ст. під час формування трамвайного сполучення.

Киянка – потік, відомий з часів Київської Русі. Тік по урочищах Гончарі й Кожум'яки і впадає у Глибочицю поблизу нинішнього Житнього ринку. З кінця 19 ст. повністю взятий у колектор. В ньому Киянка досі впадає в Глибочицю.

Андріївський узвіз. Фото 1860-х років.

Андріївський узвіз

Використовувався за часів Київської русі, як дорога від Подолу до Старого Києва. Сучасну назву отримав від Андріївської церкви, збудованої в 1744–1754 роках архітектором Бартоломео Растреллі.

До 1790-х на узвозі були поодинокі невеликі будинки. З часом попередні будинки зносились та на їх місці будувались більш масивні. Основна забудова, яку ми бачимо сьогодні, зроблена в кінці 19 ст. – на початку 20 ст.

В 1863 р. збудований завод штучних мінеральних вод Едуарда Неметті (біля буд. 14). В 1910-му це була квасоварня. В буд. № 13 мешкав письменник М. Булгаков. В буд. № 15 жив і працював в 1909-1921 рр. художник Г. Дядченко. В буд. № 34 жив і працював в 1963-1967 роках письменник Г. Тютюнник.

Прибутковий будинок на Вознесенському узвозі, 13. Сучасне фото.

Вознесенський узвіз

З'явився, як частина давнього шляху від Подолу до Старого Києва. Сучасна назва – з 18 ст. (від Вознесенської церкви, розташованої на ньому з 1718 р.).

Територія вулиці входить до заповідної зони. За часів Київської Русі тут знаходилося торгово-ремісничє передмістя – Копирів кінець. Пам'яткою про ті часи є фундамент церкви 12 ст., який розкопано на території Академії мистецтв України.

Пам'яткою історії та архітектури є будівля колишньої Духовної семінарії, збудована у 1899–1901 роках архітектором Є. Морозовим, у цегляному стилі.

Київський лікєро-горілочний завод. Сучасне фото.

Вулиця Кудрявська

Вулиця прокладена у 1830-і роки через відкриття Житомирської вулиці (Січових Стрільців). Спочатку складалася з провулків Кудрявського і Підвального. Сучасна назва – з 1908 року від назви місцевості Кудрявець.

В буд. № 9 (зведений у 1816 р.) у 1893-1905 рр., і в буд. № 10 у 1906 р. мешкала родина М. Булгакова.

Вул. Лук'янівська, 42.

Вулиця Лук'янівська

У списках вулиць з'явилась вперше в 1838 році. Розбудовувалася стихійно. Лише житловими будинками. Основні будинки розбудовано з 1850-х по 1900-і рр.

В 1980-х роках стару забудову знесено, а кінцеву частину вулиці переплановано. Ліквідовано ряд прилеглих вулиць (Чмелів Яр, провулки Укїсний, Лук'янівський і Перехресний).

Вул. Олегівська, кінець 19 ст.

Вулиця Олегівська

Вела до одного з перших міських цвинтарів Щекавицького (1770-і роки) й мала назву Погребальна. Сучасна назва – з 1869 року від могили князя Олега на Щекавиці.

Частина теперішньої Олегівської збереглася такою, якою була багато років тому. З кінця 19 до початку 20 ст. там будувалися як невеликі приватні будинки й садиби. Переважно всі вони знесені в 1980-і роки.

Вулиця Петрівська. Кінець 19 ст.

Вулиця Петрівська

Перша назва – Вознесенський Яр. Сучасна – з 1906 р. (на честь 200-річчя відвідування Києва Петром I). Це була вимощена бруківкою вулиця з типовими київськими переважно 1–1,5 поверховими будинками.

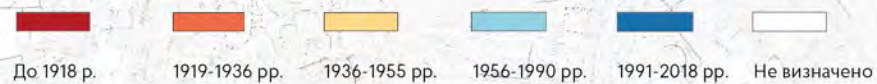
До кінця 1980-х тут ще проживали люди, далі старі будинки з причин аварійності почали зносити.

Вік будівель

Видно чіткий поділ забудови по етапах: район вулиці Володимирській і Андріївському узвозу – це забудова кінця 19 – початку 20 століття; район вулиці Глибочицької – це забудова 70–80 років 20 століття; Воздвиженка – нові будинки, яким немає і 15 років.

Воздвиженка повністю втратила свій оригінальний вигляд ще в 80-і роки, коли вся забудова була знесена, щоб через 20 років на їх місці з'явилися будинки які імітують забудову початку 20 століття. Від старої забудови залишилося всього кілька будинків і церква Хрестовоздвиження.

Розподіл за роками

Культурний спадок і дух місця

Кожне місце володіє не тільки об'єктивними параметрами, наявністю або відсутністю історії, а й індивідуальним характером, духом, який можна тільки відчувати, вловити на ірраціональному рівні. Цінним є сам дух місця, який несе в собі зв'язок з традицією, зі спадком, гармонію між минулим і майбутнім, наповнює простір сенсом.

Дух місця в цій частині Подолу значною мірою створює ландшафт.

«Київ – це рельєф. Кожна гора має свою динаміку, в неї є ритм, свій, неповторний».

«Специфічний район Києва, нічого такого особливого тут немає, але є якийсь свій шарм, все таке старовинне».

«Сам Поділ асоціюється зі старим Києвом, тут атмосферно, є гарні кафе».

Людям подобаються старі автентичні архітектурні будівлі, але вони знаходяться у занедбаному стані і потребують реставрації. Також поруч знаходяться дві церкви: Церква адвентистів Сьомого Дня та Хрестовоздвиженська церква, що має культурне та релігійне значення.

Багатоох користувачів дратують безкінечні потоки автомобілів, парковки, шум, запах від колекторів, сміття та бруд на вулиці, недоглянуті і напівзруйновані будинки, розбитий тротуар.

«Тут важче дихається, ніж в інших районах, бо мало дерев».

Ця територія втрачає свої природні функції, і маючи величезний потенціал для розвитку – наявність історичної оточуючої забудови, присутність зон зелених насаджень в безпосередній близькості, бульвар, що виступає композиційною віссю цієї місцевості – площа не тільки не розвивається, а фактично зникає.

Сьогодні її простір захоплюється автомобільними потоками і парковками, об'єктами зовнішньої реклами тощо, тому слово «площа» тільки номінально вказує на цей тип міського простору. Але міський простір – не лише транзитний коридор, але й місце для взаємодії людей, місце зустрічі.

Пам'ятки

Оскільки Воздвиженка втратила практично всю свою історичну забудову – тут не так багато пам'яток архітектури. Серед них можна виділити Хрестовоздвиженську церкву, яка була перебудована в каміні в 1823 році і де хрестили Булгакова, сюди ж відноситься і сторожка при церкві. Також пам'ятниками архітектури на Воздвиженці є кілька будинків по вулиці Воздвиженській і будинок на Верхньому Валі.

Вся територія

Пам'ятка архітектури місцевого значення	Пам'ятник архітектури національного значення	Пам'ятник історії місцевого значення	Пам'ятник історії національного значення	Щойно виявлені	Цінна забудова	Пам'ятник історії національного значення	Пам'ятник історії та архітектури національного значення

Озеленення

Навколо перехрестя небагато озеленення. Не зважаючи на те, що до перехрестя спускаються пагорби, які мають дику рослинність, мешканці гостро відчують недостатність саме вуличного озеленення.

«Нема місця, куди можна вийти з коліжанкою та обід зісти».

«Зелені зони послідовно знищуються – це сумно».

Важливо відмітити, що мешканці мають задоволення від різноманітності рельєфу району, наявності гір та річок.

«Подобається, що під ногами тече ріка Глибочиця».

Яскравим прикладом незадоволеності містян озелененням є скарги на холод, вітер, їх зізнання, що їм тут нема чого робити, спогади про те, яким зеленим Поділ був раніше. Навіть кладовище згадують, як позитивний приклад. Відмічають кращі, на їх погляд, локації для відпочинку: Маріїнський парк, Парк Наталка, Голосіївський парк.

Відчувається стурбованість містян «Замковою горою».

«Замкова гора взагалі якась приватна територія, її мало хто користує. Треба привести її в порядок та зробити його продовження, наприклад, висадити дерева на цьому п'ятачку».

Логічним висновком опитуваних є їх пропозиції.

«На Воздвиженці майже немає дерев. Вони зробили би її краще».

«Потрібен парк. Зробити благоустрій».

«Бажаю бачити більше зелені. Київ був раніше зеленим містом, а зараз не так».

Озеленення

Згідно дослідження озеленення наявне в достатній кількості та часто є відкритим, проте недоступним для користувачів (наприклад, Щекавиця). Немає необхідності збільшувати озеленення проте його треба зробити зручнішим для користування та більш доглянутим.

Сміття і бруд

Будівництва, забори і відкритий ґрунт навколо простору є факторами забруднює простір і створює жахливий вид. Простір погано прибирається або не прибирається взагалі – сміття можна знайти майже усюди. Його багато і біля зупинок громадського транспорту. На це звертають увагу користувачі простору, наголошуючи на тому, що це проблема не тільки цього місця, але й Києва загалом:

«Эти службы коммунальные так работают печально, что везде мусор и грязь. Это проблема всего Киева, мне кажется».

«Вот эта вот грязь, иногда очень обидно, особенно когда я съезжу там, где у меня внучечка живет. Говорю, Сашенька, скучаешь за Киевом? Бабушка, я люблю Киев, но так обидно, что он такой грязный».

«Тут можна килим зшити з цих недопалків».

«Вокруг ужасающая картина, мрачные цвета».

Однією з причин такого стану вулиці, на думку жителів є відсутність смітників. А ті смітники, які є, функціонують неправильно і самі стають причиною поширення сміття. Частина жителів піднімає проблему відсутності сортування сміття в Києві:

«Вандализм бесит. Все вокруг разрисовано. Мусор под всеми заборами. Мусорников вообще нет».

«Те, что есть, контейнеры – не закрываются. Мусор из них вылетает, собаки ночью растаскивают».

«Ще було б добре якби по всьому Києві нарешті сортували сміття і були окремі контейнери».

Ще однією проблемою цього простору є каналізація під розв'язкою на Глибочицькій. Офісні працівники та жителі, які постійно там знаходять-

ся, жаліються на присутність неприємного запаху, особливо влітку.

«З того, що не подобається – це запах. Так, запах – це перше, що приходить на думку».

«Летом тут воняет канализация».

Відкритість території

Більша частина території відкрита, отже в неї є потенціал, щоб стати доступною для пішоходів. Але відкриті зони переважно оточені закритими, або знаходяться на схилах і в хащах. Здається, що дорогу туди знають одиниці. Через те, що вони не облаштовані і там рідко бувають люди, вони не сприймаються як безпечні.

Розподіл за площею

Сквер між Валами

Найчастіше користувачами даної території є місцеві жителі та офісні працівники. Подекуди туристи та просто перехожі. Сквер використовують для прогулянок та зустрічей, але не тому, що подобається, а скоріше через необхідність і відсутність альтернативи. Його вважають некомфортним, незатишним та нелогічним.

«Хіба, щоб швидко пройти, та й це не дуже зручно».

Ще одними користувачами цього простору є безхатченки. На жаль, вони є однією з причин, чому більшість людей стараються оминати алею.

«Часто, коли проїжджаю повз, бачу тут сплячих на лавках п'яних людей, або бездомних».

Сквер облаштований великою кількістю лавок та смітників на відміну від решти території, але, не зважаючи на це, тут не хочеться сидіти та проводити час. Користувачам хотілося б тут більше зелені та доглянутих дерев. А також замінити розбитий асфальт, що не дозволяє комфортно пересуватись.

«Лавки тут чудові, але для кого вони? Як сюди потрапити пішоходу, і чи буде він тут сидіти?».

До самого скверу немає зручного доступу, немає пішохідного переходу ні на початку ні в кінці, веде незрозуміло куди. Посеред скверу розмі-

щенні МАФи, та в деяких частинах припарковані машини, що заважають безбар'єрному руху.

«Тут немає переходу. Ніде: ні через бульвар, ні з бульвару. Пішохідна частина просто впирається у проїжджу. Немає ні паркану, що показує, що далі йти не можна, ні переходу де-небудь в стороні, звідки можна було б перейти з бульвару на вулицю».

Сам сквер, як і більшість території, погано освітлений, через що сприймається як не дуже безпечне місце для вечірнього перебування.

Загалом, людям подобається цей сквер. Якщо його зробити зручним, доступним, озеленим та освітленим, то він слугував би не лише як транзитна смуга, а й як місце для дозвілля та приємного перебування відвідувачів.

Дерева

Найбільші скупчення дерев знаходяться в районі бульвару на Валах, вулиць Петрівської, Косогірного провулку та частини Глибочицької. Також частина вулиці Кудрявської та в межах трикутника вулиць Десятинної, Володимирської та Великої Житомирської.

Райони нової забудови між Глибочицькою і Лук'янівською та Воздвиженка мають найменшу кількість дерев. Біля перехрестя Глибочицької та Валів також знаходиться мінімальна кількість дерев. Навіть бульвар на Валах із наближенням до площі втрачає великі дерева.

Загальна кількість

Архітектурна цілісність

Користувачі асоціюють це місце зі «старим Києвом». Тут вони шукають можливості насолоджуватись притаманними цій місцевості видами: малоповерхова історична архітектура, мальовничі пагорби та тихі, комфортні для прогулянок вулички.

Наявність тут нових забудов, особливо багатоповерхових, все частіше дратує й відштовхує їх від цього місця.

«А що тут може сподобатись? Забудова? Чи ті багатоповерхівки на Глибочицькій?»

Наявність довготривалих забудов створює відчуття небезпеки: від похмурого виду забудови та від техніки, що постійно виїжджає звідти, лякаючи своїми розмірами та брудом.

Для тих користувачів цього простору, хто байдужий до архітектури, в свою чергу виникає наступний ефект: вже збудовані сучасні бізнес-центри й багатоповерхові житлові комплекси сприймаються, як ознака порядку й безпеки — на відміну від тривалих забудівель та занедбаних або полишених старих історичних будівель.

Але прибічники історичної архітектури й байдужі до неї стверджують, що вони відчували б себе комфортно, якби старі історичні будівлі були поремонтовані. Для одних це було б ознакою безпеки, для інших — причиною приходити сюди й насолоджуватись простором.

Сквер на бульварі користувачі часто сприймають, як ланку, що поєднує туристичні маршрути між Воздвиженкою, Контрактовою площею та Вознесенським узвозом. І зазначають, що саме тут вочевидь порушена архітектурна цілісність Подолу: занедбані історичні будинки, багатоповерхівки та бруд тривалих забудов створюють помилкове сприйняття, що це кінець туристичного маршруту, що далі не буде нічого цікавого, в будь-якому напрямку.

«Ведеш їх — і чим ближче до цього місця, тим більше думаєш: як їх провести, щоб обминати це місце?»

Загальне занепокоєння користувачів в тому, що це місце майже втратило стиль старого Києва, «дух Подолу», з-за виду новобудов на Глибочицькій та занедбаних й зруйнованих історичних будівель. Те, що раніше спонукало їх повертатись сюди знов і знов, зникає.

Функція перших поверхів

Перші поверхи здебільшого відведені під офіси, господарчу функцію (гаражі), та торгівлю. Також значну площу займають будівлі, що не використовуються (руїни та споруди у стані будівництва).

Розподіл за площею

Пішохідна інфраструктура

Простір використовується пішоходами в основному як транзитний. Основні маршрути пішоходів пролягають між трамвайними зупинками з обох сторін по вулиці Глибочицька, Воздвиженкою, алеєю та по вулицях Нижній і Верхній Вал.

Саме в цих зонах пішоходи відзначають основні проблеми. Трамваї зупиняються посеред вулиці Глибочицька і у людей виникає складність пройти на тротуар, особливо під час інтенсивного руху автотранспорту. Через відсутність пішохідних переходів на початку алеї, багато пішоходів не можуть на неї потрапити, а інші переходять вулицю в заборонених місцях, наражаючи на небезпеку себе та водіїв транспорту.

Основні запити щодо поліпшення пішохідної інфраструктури пов'язані зі збільшенням кількості пішохідних переходів і їхньої якості, зокрема, щоб потрапити на алею; облаштуванням зупинки трамваю або перенесення трамвайних колій ближче до тротуару; поліпшенням стану тротуарів та розширення тротуару біля парковки з боку вул. Воздвиженської; збільшенням освітлення в пішохідних зонах; встановленням лавок для відпочинку.

В цілому користувачі описують простір як забруднений, небезпечний і некомфортний для тривалого перебування.

Публічна інфраструктура

Публічна інфраструктура не задовольняє потреби людей за винятком декількох зон, в яких сконцентрована велика кількість лавок та інших об'єктів публічної інфраструктури (Пейзажна алея, нові сходи на Воздвиженку, Алея художників), але й кількість відвідувачів в цих місцях зазвичай теж велика.

Велика частина дитячих і спортивних майданчиків знаходиться в незадовільному стані, а їхня загальна площа значно менше встановлених норм: дитячі майданчики – 44%, спортивні майданчики – 86%.

Публічна інфраструктура

							
Лавки 414 шт.	Дитячі майданчики 2 635 м ²	Спортивні майданчики 1 467 м ²	Мурали 8 шт.	Графіті 62 шт.	Скульптури 82 шт.	Столи 6 шт.	Фонтани 3 шт.

Транспортна розв'язка

Можливо, якби не дане перехрестя, ця частина подолу не перетворювалася б на суцільний затор. Рух ним неефективно організований, а дорожнє покриття в жахливому стані.

Авто, які рухаються з Нижнього Валу на Воздвиженку, усім заважають. Пішоходи, не маючи легкого способу перейти дорогу, йдуть на червоний в невідведених для цього місцях. Взимку гальмівний шлях на Вознесенському узвозі стає довшим. Як результат – збільшення кількості аварій і заторів.

Погано продумані маршрути виїзду і заїзду на Воздвиженку тільки додають бензину в полум'я.

«2 роки тут працюю. Постійно машини стоять – виїхати з Воздвиженки на Вал не можуть».

Велосипедисти теж не знаходять собі місця.

«Тебе скоріше зіб'ють, ніж ти доїдеш. Як велосипедист я стою перед вибором: поїхати дорогою за правилами, чи по тротуару».

Експерти стверджують, що великі потоки автомобілів збільшують загазованість, шумове забруднення, прискорюють руйнацію історичних будівель. Місцеві погоджуються, що розв'язка – одна з найбільш болючих проблем цього простору. А коли заселяться жителі навколишніх новобудов, ситуація стане ще гіршою.

Деякі з них пропонують автомобілецентричні рішення: розширити дорогу, знести частину скверу і зробити замість неї розворот, навіть зробити дворівневу розв'язку.

Інші навпаки вважають, що авто не вписуються в пейзаж району і пропонують повести їх через Куренівку, зробити платний проїзд, заборонити вїзд по парним числам або хоча б зменшити кількість смуг.

Функція усіх поверхів

Дана територія – неоднорідний район, що має декілька зон з домінуючою функцією: офісною і житловою. Також значну площу займають руїни та споруди у стані будівництва і господарського значення в якості гаражів.

За приблизними розрахунками на території проживає 8 500 людей, працює 26 800 та навчається 3 550.

Розподіл за площею

Паркування

На даній території велике скупчення машин, яке заважає абсолютно всім користувачам простору. Останнім часом Поділ перетворився з житлового району – в район офісів. Велика кількість людей вважає за краще приїжджати на роботу на своєму особистому авто. На проблеми з паркуванням скаржаться всі користувачі даного простору, від місцевих жителів, працівників офісів і закінчуючи людьми які рідко відвідують Поділ.

«Вважаю, що основна проблема – паркування, бо паркуються тут скрізь, навіть на трамвайних коліях».

«В першу чергу потрібно забезпечити правопорядок та вирішити питання з парковками».

Деякі навіть пропонують взагалі закрити в'їзд для машин на Поділ.

«Я взагалі вважаю, що треба забрати всі машини з Подолу, це ж все-таки історична частина міста».

Дана проблема є очевидною для багатьох і практично всі опитані погоджуються з тим, що проблема паркування є однією з найбільших проблем Подолу і Воздвиженки, зокрема.

Активність фасадів

Більшість фасадів неактивні, нудні або змішані. Неактивних та нудних найбільше в районі вулиць Лук'янівської, Глибочицької, Кудрявської та Вознесенського спуску, що робить вулиці одноманітними та нецікавими. Ввечері через погану освітленість ці території навіть здаються небезпечними.

Змішані, дружні та активні фасади зустрічається в районі Воздвиженської вулиці, Верхнього Валу та частково Нижнього Валу. Вони активізують цю частину. Саме тут найбільш приваблива та комфортна атмосфера для пішоходів.

Активність фасадів

Громадський транспорт

В цілому інфраструктура громадського транспорту біля простору розвинута, тут є трамвай, зупинки автобусів та маршруток і станція метро Конрактова площа в пішій доступності. Однак у користувачів публічного транспорту є багато нарікань на його якість. В години пік в даному місці часто утворюються затори, тому користуватися маршрутками і автобусами в цей час не дуже зручно.

«Доводиться з маршрутки виходити за 2 зупинки й далі йти пішки».

Трамваю також іноді перегороджують дорогу машини. Більшість відмічає наявність трамваю як перевагу цього місця, але також люди додають, що трамваї тут старі, не пристосовані для маломобільних груп населення. Трамвайні колії також застарілі й потребують ремонту.

«Ходять старі трамваї, важко підніматися в них через сходинок. Хотілось би, щоб було як в нових трамваях – без сходинок, або хоча б зробили нормальні платформи на зупинках».

Окремим недоліком трамвайної зупинки є те, що трамвай зупиняється посеред дороги, між потоками машин. Пасажирам доводиться переходити до трамваю через дорогу, а це некомфортно і наражає на небезпеку. Сама зупинка трамваю стара і пагано захищає від вітру, дощу чи сонця, а також часто неприбрана.

Велика кількість людей обирає пересування на метро, станція Конрактова площа знаходиться на відстані 650 метрів. А в пізній час метро лишається єдиним варіантом громадського транспорту. Багатьом людям хотілося б йти до метро алеєю між Верхнім та Нижнім Валами, але перейти на неї не порушуючи ПДР неможливо.

Вуличний бізнес

Вуличний бізнес району різноманітний, але зосереджений в певних місцях. Виділяються житлові та промислові зони, в яких бізнес практично відсутній. На Андріївському узвозі зосереджено найбільше бізнесів пов'язаних з культурою, на Глибочицькій – найбільше товарів та послуг для автомобілістів.

Розподіл за площею

